

2024 – 2025
ooo ZnAnost!
EVROPSKA NOČ RAZISKOVALCEV

LAŽNE NOVICE IN TEORIJE ZAROTE?

OPOLNOMOČIMO (SE ZA) ZNANOST! (oooZnanost!)

Financira
Evropska unija

Univerza v Mariboru

TRANSFORM
4EUROPE

FACTUM EVENT

»Financira Evropska unija. Za izražena stališča in mnenja odgovarja samo avtor (ali avtorji) in ne odražajo nujno stališč Evropske unije ali Evropske izvajalske agencije za raziskave. Niti Evropska unija niti Evropska izvajalska agencija za raziskave ne moreta biti odgovorni zanje.«

EVROPSKA NOČ RAZISKOVALCEV in RAZISKOVALCI V ŠOLAH 2024

Program dogodkov

EVROPSKA NOČ RAZISKOVALCEV 2024 IN RAZISKOVALCI V ŠOLAH

Odgovorni urednik: prof. dr. Zdravko Kačič, rektor Univerze v Mariboru

Urednica:

mag. Brigit Krsnik Horvat

Strokovna sodelavka pri pripravi brošure:

Karmen Cveček, univ. dipl. prev. in tolm. za angl.

Lektoriranje:

Maja Godina Marin, prof. slov. in nem. jez.

Celostna grafična podoba projekta

oooZnanost!:

Smiljan Pintarič

Oblikovanje in grafična priprava:

Factumevent, Mitja Špes, s.p.

Izdajatelj:

Univerza v Mariboru
Slomškov trg 15, 2000 Maribor

Leto izida: 2024

KAZALO, BROŠURA LAŽNE NOVICE IN TEORIJE ZAROTE

KAZALO

O projektu	3
Nagovor častne pokroviteljice predsednice RS	4
dr. Nataše Pirc Musar	
V pričakovanju Evropske noči raziskovalcev 2024,	6
program preddogodkov	
Program osrednjega dogodka Evropska noč	11
raziskovalcev, 27.9.2024	
Raziskovalci v šolah 2024	24
Viri	32
Zahvale	34
Sponzorji in deležniki projekta	35

O projektu Lažne novice in teorije zarote? Opolnomočimo (se za) znanost! (akronim: oooZnanost!)

Projekt oooZnanost! povezuje Univerzo v Mariboru s številnimi partnerji in deležniki iz različnih slovenskih regij z osrednjim ciljem povečati ozaveščenost o pomembnosti znanosti v vsakdanjem življenju in o njenem vplivu na družbo. Projekt se osredotoča na izobraževanje o poklicu raziskovalca ter na krepitev pozitivnega dojemanja znanstvenikov.

Ključni cilji projekta so:

- ozaveščanje o poklicu raziskovalcev, promocija raziskovalnega dela in predstavitev, kako znanstveniki prispevajo k družbenemu napredku,
- razvoj kritičnega mišljenja za prepoznavanje lažnih novic, prepoznavanje potvarjanja in odkrivanje izmišljenih znanstvenih rezultatov ter dejstev,
- krepitev veščin za samostojno iskanje zanesljivih informacij v odprtodostopnih izobraževalnih in znanstvenih virih,
- navduševanje mladih za odločitev za kariero v znanosti in raziskovanju.

S tem v mislih želi projekt oooZnanost! opolnomočiti posameznike, predvsem mlajše, da bi postali boljši kritični mislenci in informirani državljeni, ki znajo prepoznati vrednost znanstvenih raziskav in se zavedajo pomembnosti boja proti širjenju lažnih novic in teorij zarote.

Častna pokroviteljica projekta oooZnanost! je predsednica Republike Slovenije dr. Nataša Pirc Musar.

Program je kljub znanstvenoraziskovalni vsebini zasnovan poljudno in je namenjen ne le mladim, ki šele izbirajo svojo poklicno pot, temveč tudi širši javnosti ne glede na starost, poklic in izobrazbo. Programske aktivnosti bodo organizirane v živo, virtualno ali hibridno. Za aktualne informacije o programu in njegovi izvedbi, pri kateri lahko sicer pride do manjših sprememb, spremljajte spletno stran projekta oooZnanost! (<https://ern.um.si>).

Kako se vključiti? Udeležba je brezplačna. Za obisk prireditev v živo je treba skupine, večje od 10 udeležencev, prijaviti preko spletne povezave, navedene ob posameznem dogodku na spletni strani oz. na elektronski naslov: ern@um.si za obisk na lokacijah prireditev v organizaciji Univerze v Mariboru oz. na elektronski naslov science.centre@upr.si za obisk na lokacijah prireditev v organizaciji Univerze na Primorskem.

Pridružite se nam pri nepozabnem raziskovanju!

**Častno pokroviteljstvo predsednice Republike Slovenije dr. iur., Republika Avstrija,
Nataše Pirc Musar**

NAGOVOR ČASTNE POKROVITELJICE

Spoštovani,

projekt Lažne novice in teorije zarote? Opolnomočimo (se za) znanost! je za Slovenijo pomemben projekt. Pripomogel bo pri spodbujanju kritičnega mišljenja in dvigu znanstvene pismenosti. Slednja pa je naša najboljša obramba pred dezinformacijami. Dezinformacije in teorije zarote se širijo v dobi družbenih omrežij z neverjetno hitrostjo. Priča smo prevladi osebnih mnenj nad dejstvi in podajanju splošnih ocen na zapletena vprašanja v družbi in svetu. Živimo v času, ko se prepogosto bolj zaupa vplivnežem kot znanstvenikom, psevdoznanosti kot znanosti. Vloga znanosti in izobraževanja pri spodbujanju kritičnega mišljenja in razumevanja sveta okoli nas je v takšnem svetu neizmerna. Promocija znanosti in spodbujanje kritičnega mišljenja sta zato ključna. Kot predsednica Slovenije se zavedam, da se moramo na vseh ravneh družbe aktivno boriti proti zavajanju in za resnico, proti dezinformacijam in sovražnemu govoru. Zato s častnim pokroviteljstvom podpiram projekt Lažne novice in teorije zarote in želim, da bi imeli v družbi in akademski sferi veliko posnemovalcev.

Izjava je na voljo na tej [povezavi](#).

**Častna pokroviteljica predsednica Republike Slovenije
dr. iur., Republika Avstrija, Nataša Pirc Musar**

PRAVNO OBVESTILO

Na vseh dogodkih projekta oooZnanost! poteka snemanje in fotografiranje z namenom promocije in poročanja o dogodku. Če vstopite na lokacijo (spletnega) dogodka, boste lahko posneti in fotografirani. Z vstopom na to lokacijo dajete dovoljenje organizatorjem in Evropski komisiji, da vas lahko snemajo, fotografirajo, zvočno snemajo in uporabijo vaše posnetke po lastni presoji. Obiskovalci zato ne boste uveljavljali nobene odgovornosti proti organizatorjem in Evropski komisiji v zvezi z navedenim. V kolikor se z navedenim ne strinjate, vladno prosimo, da s tem seznanite organizatorje na elektronski naslov ern@um.si. E-sporočilu obvezno priložite visokokakovostni sken fotografije z osebnega dokumenta skupaj z navedbo, na kateri lokaciji in katerega dne bi lahko bili posneti s strani organizatorjev, da vas lahko organizator izloči z vseh posnetkov in fotografij. Pooblaščena oseba za varstvo podatkov Univerze v Mariboru je izr. prof. dr. Miha Dvojmoč (dpo@um.si).

Financira Evropska unija. Za izražena stališča in mnenja odgovarja samo avtor (ali avtorji). Stališča in mnenja ne odražajo nujno stališč Evropske unije ali Evropske izvajalske agencije za raziskave. Niti Evropska unija niti Evropska izvajalska agencija za raziskave ne moreta biti odgovorni zanje.

V PRIČAKOVANJU EVROPSKE NOČI RAZISKOVALCEV 2024 – program preddogodkov

Projekt oooZnanost! je v svoje preddogodke vključil pomembne vsebine za krepitev ključnih kompetenc, ki so nujne v današnji informacijski dobi. Preddogodki so zasnovani tako, da udeležencem omogočajo:

- krepitev kompetenc kritičnega vrednotenja informacij in virov: naučili se bodo, kako oceniti zanesljivost informacij in virov, kar je ključnega pomena v boju proti lažnim novicam in teorijam zarote; uporabo odprtodostopnih znanstvenih in izobraževalnih virov, ki omogočajo dostop do znanstvenih rezultatov in virov, ter njihovo učinkovito vključitev v izobraževalni in raziskovalni proces;
- razvoj kritičnega mišljenja, ki je ključno za prepoznavanje lažnih novic in manipulativnih vsebin, ter razvoj sposobnosti razlikovanja med resničnimi znanstvenimi rezultati in potvorenjenimi informacijami;
- krepitev večin iskanja zanesljivih informacij za samostojno iskanje zanesljivih informacij prek odprtodostopnih izobraževalnih in znanstvenih virov, kar je bistveno za dobro informirano in odgovorno udeležbo v družbi;
- ozaveščanje o poklicu raziskovalcev; poudarjena bo skrb Evropske unije za raziskovalce, predstavljeni pa bodo tudi možni načini začetka in razvoja kariere raziskovalca, prispevek njihovega dela prispeva k družbenemu napredku in pomembnost njihovega poslanstva.

V sodelovanju z Zvezo prijateljev mladine smo objavili nacionalni nagradni natečaj z naslovom Raziskovalci – varuhi resničnih dejstev v dobi lažnih novic in teorij zarot. K sodelovanju smo povabili otroke v vrtcih, učence osnovnih in dijake srednjih šol. Natečaj spodbuja k razmisleku, kako okrepiti zaupanje v znanost, in ponuja priložnost, da poudarimo, kako znanost in znanstveniki še vedno ostajajo budni varuhi družbe. Izbrana dela bodo gostovala na osrednjem razstavišču pod mariborsko Minoritsko cerkvijo, svečana podelitev nagrad pa bo potekala v Minoritski cerkvi v sklopu programa osrednje prireditve Evropske noči raziskovalcev v letu 2024. Natečaj bo objavljen tudi v prihodnjem letu.

Vrhunec aktivnosti je Evropska noč raziskovalcev, ko bodo udeleženci imeli priložnost spoznati raziskovalce, sodelovati v interaktivnih delavnicah ter se poglobiti v svet znanosti.

V nadaljevanju je predstavljen preliminarni program preddogodkov v Mariboru, Krškem, Kopru, ki se odvijajo bodisi v živo, virtualno ali kot kombinacija obojega. Morebitne spremembe programa spremljajte na spletni strani projekta oooZnanost! (<https://ern.um.si>).

MARIBOR

- Rektorat Univerze v Mariboru

12. 6. 2024 od 10.00 do 12.30 (Dvorana Severni stolp in MS Teams)

Priložnosti za začetek in razvoj raziskovalne kariere (1. del)

Dogodek bo študentom predstavil priložnosti za začetek in razvoj raziskovalne kariere do doktorata znanosti. V prvem delu bodo predstavljeni aktualni razpisi in možnosti financiranja raziskovalnih projektov. Drugi del bo osvetlil izkušnje mladih raziskovalcev, ki bodo delili svoje poti in izzive v zgodnjih fazah raziskovalne kariere.

19. 6. 2024 od 9.00 do 12.10 (Dvorana Borisa Podrecce in MS Teams)

Priložnosti za začetek in razvoj raziskovalne kariere (2. del)

Kam po doktoratu?

Dogodek Kam po doktoratu? ponuja doktorskim študentom, mladim raziskovalcem in doktorandom, vpogled v njihove karierne možnosti po pridobitvi doktorata. Razpravljalo se bo o različnih priložnostih za nadaljnje izobraževanje, štipendije, raziskovalne projekte doma in v tujini ter še marsičem.

18. 9. 2024 od 11.00 do 12.30 (Dvorana Borisa Podrecce)

Dešifriranje prevare – okrogle miza o lažnih novicah, teorijah zarote in zmanjševanju zaupanja v znanost s terminom za medije

Okrogle miza bo osvetlila pomen kritičnega razmišljanja, prepoznavanja lažnih informacij in krepitve zaupanja v znanstvene vire. Razprava bo obravnavala razumevanje lažnih novic, psihologijo teorij zarote, vpliv digitalnih medijev ter vlogo izobraževalnih institucij in države v boju proti dezinformacijam.

20. 9. 2024 od 13.00 do 14.30 (Dvorana Borisa Podrecce in MS Teams)

Ali nas bodo namesto zdravnikov kmalu zdravili inteligentni roboti?

S predavanjem prof. dr. Dejana Dinevskega z Medicinske fakultete UM želimo širše ciljno občinstvo seznaniti z razvojem osebne medicine, pri kateri se zdravljenje izrazito prilagaja posamezniku glede na njegovo genetiko in način življenja. Hkrati želimo opozoriti, da ob velikih obetih obstaja kar nekaj izzivov ter etičnih zadržkov, ki jih bo treba premostiti, preden bodo inteligentni roboti vstopili v klinično prakso.

9. 10. 2024 od 14.00 do 16.00 (Dvorana Severni stolp in MS Teams)

Priložnosti za začetek in razvoj raziskovalne kariere (3. del)

Krepitev in varovanje duševnega zdravja raziskovalcev na začetku kariere

Udeleženci bodo s pomočjo interaktivne razprave pridobili vpogled v prepoznavanje in obvladovanje stresa ter ohranjanje duševne odpornosti. Delavnica bo ponujala konkretne nasvete in orodja za učinkovito upravljanje duševnega zdravja na začetku znanstvene kariere.

- **Univerzitetna knjižnica Maribor**

17. 9. 2024 od 10.00 do 11.30 (Učilnica Brede Filo in Čitalnica ČUK)

Opolnomočimo se za znanost (delavnica za pedagoško osebje, učence in dijake)

Delavnica o kritičnem vrednotenju informacij in njihovih virov ter uporabi odprte znanosti v izobraževalne namene bo potekala v sodelovanju z Univerzitetno knjižnico Maribor.

18. 9. 2024 in 27. 9. 2024 od 10.00 do 11.00 (Glazerjeva dvorana UKM in MS Teams)

Etika in pasti v znanstvenem komuniciraju (predavanje za učence in dijake)

Predstavitev nepoštenih praks v medijih in nepoštenih založniških praks: revije, založniki, konference, metrike, ki se vse pogosteje pojavljajo v elektronskem založništvu.

25. 10. 2024 ob 10.00 do 11.00 (Glazerjeva dvorana UKM)

Knjižnice: most do odprtega dostopa in vseživljenjskega izobraževanja (delavnica)

Predstavitev konceptov odprtih izobraževalnih virov (OER) in ključna vloga knjižnic pri spodbujanju, ozaveščanju ter promociji uporabe OER.

KRŠKO

- **Fakulteta za energetiko UM – Inštitut za energetiko**

20. 9. 2024 od 11.00 do 13.00

Dan odprtih vrat Inštituta za energetiko

Raziskovalci Inštituta za energetiko bodo udeležencem z eksperimenti predstavili raziskovalne dejavnosti, ki jih izvajajo v svojih laboratorijih.

KOPER

- **UP Fakulteta za matematiko, naravoslovje in informacijske tehnologije**

31. 5. 2024 od 9.45 do 16.30

Psihološka magistrska konferenca

Konferenca je priložnost za deljenje raziskovalnega dela študentov in študentk, ki se približujejo zaključku študija, mreženje med študenti in člani oddelkov ter medsebojno učenje. Poleg tega služi kot platforma za promocijo znanosti v širšem smislu.

- **UP Fakulteta za matematiko, naravoslovje in informacijske tehnologije**

Objava v medijih v septembru 2024

Spoznej raziskovalca in vpliv matematičnih raziskav na vsakdanje življenje

Intervju z raziskovalcem s področja matematike z Inštituta Andrej Marušič in Fakultete za matematiko, naravoslovje in informacijske tehnologije Univerze na Primorskem.

- **Obalni dom upokojencev Koper**

(po dogovoru)

Kritično razumevanje medijskih vsebin – delavnica za starejše

Na delavnici bomo udeležencem predstavili konceptualno razumevanje medijskih vsebin (predvsem novic) s pomočjo modela Kellnerja in Sharea (2019). Cilj delavnice je naučiti udeležence prepoznati stališča, žanre in vzorce medijske prezentacije, da bodo lahko zaznali propagando, cenzuro in pristranskost v novicah.

- **UP Fakulteta za management**

(po dogovoru)

Lažne novice in teorije zarote: Kako se boriti proti njim in zaščititi enakost spolov?

Ozaveščanje zainteresirane javnosti s predstavitevami o lažnih novicah in teorijah zarote na področju enakosti spolov.

- **Univerza na Primorskem**

20. 10. 2024 od 17.00 do 18.30 – UP Fakulteta za humanistične študije

14. 11. 2024 od 17.00 do 18.30 – UP Fakulteta za management

Pogovori z alumni UP: Povezujemo znanost z vsakdanom

V okviru Alumni kluba Univerze na Primorskem organiziramo cikel srečanj, na katerih bodo lahko udeleženci razpravljali o različnih tematikah s strokovnjaki naših fakultet in člani Alumni kluba. Na prvem srečanju se bomo pogovarjali o lažnih novicah in teorijah zarote.

V kratkem bodo znani govorci. Pridružite se nam in zastavite vprašanja našim gostom. Pogovori bodo potekali v sproščenem okolju, kjer bo omogočeno tudi neformalno druženje ob pogostitvi. Ne zamudite priložnosti za mreženje in navezovanje stikov! Vabljeni k prijavi.

VIRTUALNI PREDDOGODKI

3. 9. 2024, 1. 10. 2024, 5. 11. 2024, 3. 12. 2024 od 19.00 do 20.00

Na klepetu s prof. ddr. Ano Vovk v ritmu narave: Zakaj je pomembno živeti skladno z naravo?
Inštitut za promocijo varstva okolja

Skozi klepete želimo seznaniti širše ciljno občinstvo, zakaj je pomembno živeti skladno z naravo, in spodbuditi razmišljanje ter diskusijo o tem, kako to uresničiti. Gre za niz 10 klepetov o različnih tematikah. Klepeti bodo potekali vsak prvi torek v mesecu od septembra 2024 do junija 2025.

4. 9. 2024 od 13.00 do 14.30, 11. 9. 2024 od 13.00 do 15.30, 18. 9. 2024 od 13.00 do 14.30

Delavnica poljudnoznanstvenega komuniciranja

Zavod Znanost na cesti

Delavnica je namenjena pripravam raziskovalcev konzorcija in se bo izvedla v treh delih.

6. 9. 2024, 13. 9. 2024 in 20. 9. 2024 od 13.00 do 14.30

Pripravljamo se na Znanstveni slam

Zavod Znanost na cesti

Virtualna delavnica v treh delih, namenjena pripravam raziskovalcev visokošolskih in drugih institucij za nastop na Znanstvenem slamu, pri čemer bosta dve delavnici potekali virtualno, ena pa v živo.

PROGRAM OSREDNJEGA DOGODKA EVROPSKA NOČ RAZISKOVALCEV V PETEK, 27. 9. 2024

Evropska noč raziskovalcev je vseevropski javni dogodek, ki ga spodbuja Evropska unija, da bi zbljžala znanost in družbo ter povečala zanimanje mladih za znanost. Na zabaven in navdihujajoč način prikazuje raznolikost znanosti in njen vpliv na vsakdanje življenje državljanov Evropske unije. Cilj Evropske noči raziskovalcev je:

- približati raziskave in raziskovalce javnosti,
- promovirati odlične raziskovalne projekte v Evropi in zunaj nje,
- povečati zanimanje mladih za znanost in raziskovalne poklice,
- predstaviti vpliv dela raziskovalcev na vsakdanje življenje ljudi.

Evropska noč raziskovalcev 2024 poteka v 23 državah in v več kot 400 mestih po vsej Evropi in drugod hkrati.

V okviru projekta oooZnanost! bo potekala vrsta dogodkov Evropske noči raziskovalcev v festivalskem vzdušju na več lokacijah v Mariboru, Kopru, Izoli, Piranu ter v Mitskem parku Rodik med Hrpeljami in Divačo. Bogat program vključuje raznovrstne aktivnosti, eksperimente, predstavitev, kvize, znanstveni slam, vpogled v nekatere rezultate sodelovanja med znanstveno in gospodarsko sfero, priložnost za krepitev sodelovanja, ogled filmov in še mnogo več. Dogodki so namenjeni širši javnosti ne glede na starost, poklic in izobrazbo.

Evropska noč raziskovalcev se bo odvijala v:

- Mariboru od 9.00 do 21.00,
- Kopru od 8.00 do 20.00,
- Izoli od 8.00 do 16.00,
- Piranu od 10.00 do 14.00,
- Rodiku od 16:30 do 19:30.

MARIBOR

- Nakupovalno središče Europark

Od 9.00 do 21.00

Festivalsko vzdušje, privlačno eksperimentiranje, delavnice, demonstracije, razstave, nagradne igre, in kvizi, informacije o Evropski uniji, priložnosti za začetek in razvoj raziskovalne kariere, koncert, raziskovalni projekti ...

- Fakulteta za energetiko UM

Tehnologije za zeleno energijo

Raziskovanje raznolikih tehnoloških rešitev, ki ustvarjajo čisto energijo. Spoznajte, kako delujejo in kakšne koristi prinašajo v smislu zmanjševanja onesnaževanja okolja in zmanjšanja porabe energije.

- Fakulteta za elektrotehniko, računalništvo in informatiko UM

Merjenje objektivnih odzivov ljudi na dražljaje iz okolja v navidezni resničnosti in z uporabo 3D modela človeka

Ozaveščanje o delovanju človeškega telesa s posebnim poudarkom na izvorih električnega toka v človeškem telesu. Fakulteta v okviru projekta HybridNeuro razvija hibridno nevroznanost, ki združuje kortikalne in mišične informacije za motorično rehabilitacijo in oceno živčno-mišičnih motenj. Demonstracije z uporabo 3D modela človeka in interaktivno raziskovanje človeškega telesa s pomočjo naglavnih zaslonov ali očal za obogateno resničnost.

Kolo za proizvodnjo električne energije

Obiskovalci bodo lahko s poganjanjem kolesa proizvajali električno energijo, ki se uporabi na pripadajočem semaforju. Električna moč in proizvedena energija bosta prikazani na TV zaslonu.

- **Fakulteta za naravoslovje in matematiko UM**

Preizkusi svoj nos in ugani rastlino

Vrtnica, kava, ogenj, to so le trije od približno 1 bilijona vonjev, ki jih človeški nos in možgani lahko razlikujejo med seboj, kaže nova študija. Ali bi lahko razlikovali vonje različnih rastlinskih vrst?

Manj znani živalski prebivalci v našem okolju

Bi znali prepoznati manj znane živali, ki živijo v našem okolju? Opazili boste številne drobne in nekoliko večje živali, ki domujejo blizu naših domov, a jih morda ne poznate dovolj. Vas zanima, katere so te živali in bi jih radi prepoznali? Pridružite se nam in jih spoznajte!

Razpisana je tiralica za tujerodnimi invazivnimi vrstami

Delavnica je osredotočena na invazivne tujerodne vrste rastlin in živali, ki so vedno bolj prisotne v našem okolju. Ste jih že kdaj opazili? Kje?

Poglej v rastline

Prikaz zanimivih struktur rastlin in ogled listne površine od blizu. Udeleženci bodo imeli priložnost opazovati fascinantne rastlinske strukture z mikroskopom in lupo ter ustvariti odtise listne površine in si jih ogledati pod mikroskopom.

Eksperimentiranje z magnetizmom

Razstava različnih magnetnih eksperimentov: Gausov top, magnetni stroj, prosto padanje magneta v bakreni cevi, določanje težnega pospeška s padajočim magnetom (merjenje napetosti z Vernierjevim vmesnikom), individualno eksperimentiranje (magnetni plastelin ali magnetni stroji).

Obarvana kemija

Prikaz vizualno privlačnih kemijskih eksperimentov. Raziskovanje barv, ki se skrivajo v navidezno neprivlačnih snoveh, prikaz redoks reakcij in koordinacijske kemije ter spoznavanje barvne pestrosti kemijskih spojin.

Topologija za vse

Kako reševati praktične probleme na področju, ki velja za eno najtežjih in najbolj teoretičnih področij matematike?

Koncert PhD Big Bang Benda v sestavi raziskovalcev ob 18.00

Zaigrane bodo različne skladbe, ki jih povezuje topologija.

- **Fakulteta za organizacijske vede UM**

Kaj raziskuje organizacijska znanost?

Predstavitev raziskovalnega dela Fakultete za organizacijske vede s ciljem spodbuditi radovednost še posebej med mladimi, ki razmišljajo o svoji poklicni poti.

- **Fakulteta za strojništvo UM**

Digitalna moda

Projekt DigitalFashion, financiran s strani programa ERASMUS+ Evropske komisije, predstavlja inovativne metode digitalizacije v modi. Cilj projekta je usposabljanje strokovnjakov za uporabo ključnih tehnologij v virtualnem oblikovanju in pomerjanju personaliziranih oblačil. Udeležencem bo predstavljena platforma za 3D virtualno pomerjanje oblačil, ki temelji na treh različnih zbirkah podatkov (avatarji, tekstilije, oblačila) in prispeva k bolj čistemu okolju.

Umetna inteligenco v službi ljudi

Predstavitev prednosti umetne inteligence, njenih slabosti ter možnih nevarnosti in koristi. Na delavnici bodo udeleženci lahko hitro ustvarili svoj model umetne inteligence, ki zmore razpoznavo slik, zvokov in več.

- **Fakulteta za turizem UM**

Podnebne spremembe in trajnostni razvoj slovenskega turizma

Projekt ima za cilj oblikovati strateške predloge za zmanjšanje ogljičnega odtisa slovenskega turizma in predloge za prilaganje na podnebne spremembe preko participativnega procesa ob uporabi dejanskih podatkov in poglobljenih modelov, ki upoštevajo specifične potrebe slovenskega turizma.

Prilaganje turizma na podnebne spremembe

Nagradni kviz v aplikaciji Mentimeter, v katerem bodo udeleženci lahko sodelovali prek svojih mobilnih telefonov na temo projekta Podnebne spremembe in trajnostni razvoj slovenskega turizma. Najboljši prejmejo praktične nagrade.

- **Fakulteta za varnostne vede UM**

Kriminalistika – Razkrivanje resnice v fizičnem in digitalnem svetu

S pomočjo praktičnih eksperimentov bodo udeleženci odkrili, kako lahko s kriminalističnimi tehnikami v okviru participativne znanosti ugotavljamo resnična dejstva ter razkrivamo zavajanja in laži tako v fizičnem kot digitalnem svetu.

- **Pravna fakulteta UM**

Pravno reguliranje zelenih načinov transporta

Predstavitev inovativnih in integriranih rešitev prevoza (bike-sharing, car-sharing, e-scooters) v lokalnem okolju in povezava s pravnim okvirom EU s poudarkom na pomanjkanju jasne regulacije delitvene ekonomije (Uber) in s predstavljivo potrošniških pravic.

- **Karierni center UM**

Kviz Milijonar v znanosti

Spoznavanje profila raziskovalca STEAM vključno z izobraževalnimi pogoji, kompetencami in naravo dela.

Odkrij svoj STEAM talent!

Praktično naravnava delavnica za mlade, ki bodo s pomočjo petih praktičnih nalog odkrili svoje močne kompetence in talente. Sledil bo kratek pogovor s kariernim svetovalcem o možnih poklicih in njihovem pomenu.

- **Zavod PIP (Pravni in informacijski center Maribor) in Europe Direct Podravje**

EU kotiček: EU skrbi za svoje raziskovalce. Veš, kako?

Informacije o Evropski uniji in programih financiranja s poudarkom na raziskovanju, izobraževanju in razvoju kariere raziskovalca.

- **Astronomsko društvo Orion**

Delavnice astronomije

Delavnica izdelave preprostega solarografa, priprave, s katero lahko dlje časa beležimo sprememjanje navidezne poti Sonca po nebesni sferi. Na zgornjem parkirišču Europarka bomo v primeru jasnega vremena opazovali Sonce, v večernem času pa planet Saturn, objekte globokogega neba.

Minoritska cerkev, razstavišče pod Minoritsko cerkvijo, LGM, Minoritska četrt Maribor

Od 13.00 do 21.00 – Resnica v središču: raziskovalci proti lažnim novicam in teorijam zarote
Razstava izbranih del nacionalnega nagradnega natečaja Raziskovalci – varuhi resničnih dejstev v dobi lažnih novic in teorij zarot. V sodelovanju z Zvezo prijateljev mladine Maribor.

Od 14.00 do 15.30 – Znanstveni slam

Znanstveni slam bo potekal na tematiko projekta o lažnih novicah in teorijah zarote. Kot je navada na slamu, bodo nastopajoči z zanimivimi pripovedmi o svojem raziskovalnem delu poskušali prepričati tudi laično občinstvo. Izbor najboljše izvedbe. V sodelovanju z zavodom Znanost na cesti.

Od 16.00 do 17.00 – Slavnostna podelitev nagrad nacionalnega natečaja

Slavnostna podelitev nagrad izbranim avtorjem stvaritev s skupnim naslovom Raziskovalci – varuhi resničnih dejstev v dobi lažnih novic in teorij zarot. V sodelovanju z Zvezo prijateljev mladine Maribor.

Od 17.00 do 18.30 – Posledice lažne znanosti v družbi in kako lahko ukrepamo

Ogled dokumentarnega filma o konkretnem primeru lažne znanosti in njegovih posledicah. Sledi sproščena debata o manipulaciji raziskovalnih podatkov in idej, ki jih s pridom izkoriščajo spletni viri in družbena omrežja, ter njenih možnih posledicah. Sodelujeta red. prof. dr. Janja Hojnik, Pravna fakulteta UM, in Petra Lesjak Tušek, novinarka. V sodelovanju z Univerzitetno knjižnico Maribor.

Od 19.00 do 20.30 – Projekcija dokumentarnega filma The social dilemma

Ogled dokumentarnega filma za širšo javnost. Film vključuje intervjuje ustvarjalcev družbenih omrežij ter igrane prizore, ki prikazujejo odvisnost najstnika od omrežij. V sodelovanju z društvom Mitra.

- Rektorat Univerze v Mariboru, Dvorana Vladimirja Bračiča

Od 8.30 do 14.00

Poslovna akademija odprte skupnosti

Predstavitev strokovnjakov o strategijah za krepitev sodelovanja med raziskovalnimi institucijami in gospodarstvom ter predstavitev vloge Štajerske gospodarske zbornice pri spodbujanju raziskovalno-razvojnih inovacij.

Minoritska cerkev, razstavišče pod Minoritsko cerkvijo, LGM, Minoritska četrt Maribor

Od 13.00 do 21.00 – Resnica v središču: raziskovalci proti lažnim novicam in teorijam zarote

Razstava izbranih del nacionalnega nagradnega natečaja Raziskovalci – varuhi resničnih dejstev v dobi lažnih novic in teorij zarot. V sodelovanju z Zvezo prijateljev mladine Maribor.

Od 14.00 do 15.30 – Znanstveni slam

Znanstveni slam bo potekal na tematiko projekta o lažnih novicah in teorijah zarote. Kot je navada na slamu, bodo nastopajoči z zanimivimi pripovedmi o svojem raziskovalnem delu poskušali prepričati tudi laično občinstvo. Izbor najboljše izvedbe. V sodelovanju z zavodom Znanost na cesti.

Od 16.00 do 17.00 – Slavnostna podelitev nagrad nacionalnega natečaja

Slavnostna podelitev nagrad izbranim avtorjem stvaritev s skupnim naslovom Raziskovalci – varuhi resničnih dejstev v dobi lažnih novic in teorij zarot. V sodelovanju z Zvezo prijateljev mladine Maribor.

Od 17.00 do 18.30 – Posledice lažne znanosti v družbi in kako lahko ukrepamo

Ogled dokumentarnega filma o konkretnem primeru lažne znanosti in njegovih posledicah. Sledi sproščena debata o manipulaciji raziskovalnih podatkov in idej, ki jih s pridom izkoriščajo spletni viri in družbena omrežja, ter njenih možnih posledicah. Sodelujeta red. prof. dr. Janja Hojnik, Pravna fakulteta UM, in Petra Lesjak Tušek, novinarka. V sodelovanju z Univerzitetno knjižnico Maribor.

Od 19.00 do 20.30 – Projekcija dokumentarnega filma The social dilemma

Ogled dokumentarnega filma za širšo javnost. Film vključuje intervjuje ustvarjalcev družbenih omrežij ter igrane prizore, ki prikazujejo odvisnost najstnika od omrežij. V sodelovanju z društvom Mitra.

Od 20.30 do 21.00 – Resnični grižljaji in zanimive debate

Udeleženci bodo uživali v umetniško oblikovanih prigrizkih in izkoristili priložnost za neformalne pogovore o predstavljenih vsebinah, izmenjavalni mnenja, izkušnje in vprašanja s strokovnjaki in drugimi obiskovalci dogodka. V sodelovanju z društvom Mitra.

KOPER

- UP Fakulteta za humanistične študije

Od 8.00 do 20.00 (Konfucijeva učilnica)

Lahko verjameš vse, kar slišiš o Kitajski?

Raziskovanje lažnih novic, ki jih pogosto slišimo o Kitajski. Udeleženci bodo sami s pomočjo računalnika poiskali odgovor na svoja vprašanja ob pomoči naše sinologinje Anje Ahčin in kitajske učiteljice Xu Yidan.

Od 8.00 do 20.00

Pop-it

Predstavitev pravil igre misere NIM, ki jo lahko raziskovalci igrajo s pomočjo pop-it fidget igače, ki je sestavljena iz silikonskega pladnja navadne žive barve z mehurčki, ki jih je mogoče prebadati.

Od 9.00 do 15.00

Predstavitev o lažnih novicah, teorijah zarote in znanosti

Poglobitev v pojme lažnih novic, teorij zarote in znanosti. V predstavitev se bo ugotovljalo, kaj je tisto, kar loči znanost od lažnih novic in teorij zarote, ter zakaj je znanost tako pomembna.

Od 9.00 do 15.00 (na dvorišču)

EU kotiček

Informacijska točka Evropske unije Europe Direct Koper–SCapodistria bo na stojnici. Na voljo bo informativno gradivo o delovanju in programih Evropske unije, svetovanje, zabavna namizna igra EU namigi ter interaktivni kviz o raziskovanju v Evropski uniji, s katerimi se bodo obiskovalci ozavestili o pomenu EU.

Od 9.00 do 13.00

Spoznavanje statistike skozi igro (za otroke)

Na delavnici bomo uporabili igre in primere, s katerimi bodo otroci spoznali osnove statistike. Delavnica je namenjena osnovnošolcem prve triade, ki se bodo soočali s podatkovnim krogom: postavili bodo raziskovalno vprašanje, na podlagi katerega bodo zbirali podatke, opisali vzorec, analizirali podatke in povzemali rezultate. Namen delavnice je z uporabo podatkov na zabaven in interaktiven način spodbuditi radovednost otrok do sveta, ki jih obdaja.

Od 14.30 do 16.00 in od 16.30 do 18.00

Spoznavanje statistike skozi igro (za odrasle)

Na delavnici bomo skozi različne igralne naloge, kot je metanje kock in izvajanje anket, zbirali podatke ter jih analizirali z uporabo osnovnih statističnih metod. Udeleženci bodo skozi igro spoznali osnove statistike ter pridobili osnovne veščine za analizo podatkov. Delavnica je namenjena srednješolcem in odraslim, ki bi želeli svoje razumevanje statistike izboljšati na zabaven in interaktiven način.

Od 12.00 do 16.00

Lažne novice in teorije zarote: kako se boriti proti njim in zaščititi enakost spolov

Ozaveščanje zainteresirane javnosti s predstavitevami o lažnih novicah in teorijah zarote na področju enakosti spolov. Kljub tehnološkemu in družbenemu napredku tudi na področju enakosti spolov obstajajo lažne novice in teorije zarote.

IZOLA

- UP Fakulteta za vede o zdravju

Od 8.00 do 16.00

Higiena rok – ali je res tako pomembna?

Pogovor o pomenu higiene rok. Kdaj umivamo roke, na kaj moramo biti pozorni. Prikaz pravilnega umivanja in razkuževanja rok, pregled uspešno razkuženih rok s priročnim učnim pripomočkom za fluorescentni test pod UV-svetlobo. Prikaz filma o umivanju in pomenu čistih rok.

Od 8.00 do 16.00

Kaj zmore moje telo?

Delavnica bo sestavljena iz treh različnih gibalnih izzivov in nekaj mitov o našem telesu.

Od 8.00 do 16.00

Uživajmo znanost s polno žlico

Otrokom bomo na njihovi starosti primeren način predstavili skupine beljakovinskih, maščobnih in OH-živil, pa tudi mikrohranila in njihove glavne vire v prehrani. Spoznali bodo splošen pomen omenjenih hranil za zdravje oz. predvsem dobro počutje in svojo storilnost. Prikaz priprave uravnoteženega obroka, ki ga bodo lahko degustirali.

Od 8.00 do 16.00

Kaj se kuha v laboratoriju?

Spoznali bomo pomen različnih pH vrednosti, ki lahko vplivajo na različne kemijske procese, zato je natančno določanje pH vrednosti pomembno za razumevanje lastnosti snovi. Preverili bomo antioksidativne lastnosti vitamina C in določili njegovo koncentracijo v različnih običajnih vzorcih živil.

Od 8.00 do 16.00

Rehabilitacija

Udeleženci bodo deležni kratkega uvodnega predavanja, na katerem bodo spoznali osnove uporabe kinezioloških trakov, pri čemer bodo izvedeli več o njihovi namembnosti na področju fizioterapije ter o njihovih učinkih pri raznovrstnih patologijah. Sledil bo praktični prikaz tehnik kineziotapinga ter demonstracija pravilne aplikacije kinezioloških trakov ter možnost izdelave svojih modelov kinezioloških trakov.

Od 8.00 do 16.00

Simulacije v zdravstvu: kako rešiti življenje

Prikaz temeljnih postopkov oživljanja in AED s pomočjo simulacijskih lutk, preizkus vloge reševalca, preizkus pristopa k poškodovancu/oboleli osebi ter preizkus masaže srca.

Od 8.00 do 16.00

Gibalni izviv

Seznanitev z osnovnimi informacijami o človekovih sposobnostih, njihovem pomenu in testiranju. Preizkus v gibalnih izvivih, in sicer v izzivu vzdržljivosti v moči, ravnotežu in koordinaciji roke in očesa.

Od 8.00 do 16.00

Superračunalnik za analizo hrane

Na delavnici bodo udeleženci spoznali, kako možgani analizirajo in združijo informacije o hrani v kompleksno zaznavo – flevor. Ta potem odloča, ali hrano zaužijemo, koliko je zaužijemo in ali nam je všeč.

- UP Fakulteta za matematiko, naravoslovje in informacijske tehnologije – Livade 1.0

Od 8.00 do 16.00

Detektiv divjih živali: razkritje nevidnih divjih živali okoli vas

Učencem in učiteljem bodo predstavljeni inovativni pristopi za spremljanje biotske raznovrstnosti. Pomerili se bodo v t. i. eDNA bingu, katerega cilj je identificirati nevidne organizme na podlagi DNA zaporedij, ki jih bomo »našli« v vzorcih.

Od 9.00 do 14.00

Fantastične živali in kje jih posneti

Iskanje zaklada, pri katerem se bodo otroci naučili, kako pridobivati in uporabljati podatke o opažanju prostoživečih živali. Predstavitev mobilne aplikacije SRNA, namenjene zbiranju podatkov o prostoživečih živalih.

Od 9.00 do 14. 00

Kaj imajo skupnega trebuščki dvoživk in prstni odtisi človeka?

Predstavitev načina, kako lahko s pomočjo fotografij dvoživk določimo njihovo istovetnost. Udeleženci bodo lahko to sami odkrili s pomočjo zanimive igre »bela Urška«. Na delavnici bo govora tudi o vzrokih za ogroženost vrst.

PIRAN

- **Center znanosti UP – Akvarij Piran**

Od 10.00 do 14.00

Voden ogled Akvarija Piran

V Akvariju Piran bodo udeleženci pobliže spoznali edinstven podmorski svet Severnega Jadrana. V njem domuje okoli 140 različnih vrst organizmov, med katerimi so številčno najbolj zastopane ribe (okoli 60 vrst).

HRPELJE, DIVAČA

- **Mitski park Rodik**

Od 16.30 do 19.30

Pripovedovalski večer in meje v Mitskem parku Rodik

V Mitskem parku Rodik bodo potekali pripovedovalski večeri na prostem. Mitski park je zgleden primer sodelovanja med stroko in lokalno skupnostjo. Zgodbe parka in drugih krajev bodo pripovedovali raziskovalci, strokovnjaki in ljudje iz lokalne skupnosti, ki živijo s parkom. Na temo pomena mej v tradicionalni kulturi bodo prikazani raziskovalni rezultati projekta Geodetska znamenja kot materialni pričevalci razvoja geodetskih mrež na Slovenskem (ARIS L2-50090; vodja doc. dr. Mihaela Triglav Čekada).

RAZISKOVALCI V ŠOLAH 2024

Namen ukrepa Raziskovalci v šolah je okrepiti povezavo med raziskovanjem in izobraževanjem s spodbujanjem neposrednega stika med raziskovalci in učenci na vseh stopnjah izobraževalnega sistema. Pobuda omogoča obisk raziskovalcev v šolah in drugih izobraževalnih ustanovah ter hkrati spodbuja obisk učencev in dijakov v raziskovalnih institucijah.

Cilj je mladim omogočiti vpogled v aktualne in prihodnje izzive naše družbe ter poudariti ključno vlogo raziskav pri njihovem reševanju. Učenci in raziskovalci bodo sodelovali v razpravah o temah, povezanih s prednostnimi nalogami in glavnimi usmeritvami Evropske unije, ter se seznanili z raziskovalnimi projektmi in dejavnostmi, ki naslavljajo te izzive.

V okviru projekta oooZnanost! bodo organizirani številni obiski raziskovalcev v šolah in tudi obiski učencev in dijakov v raziskovalnih ustanovah. S tem se bo medsebojno sodelovanje še dodatno okrepilo.

MARIBOR

- Fakulteta za naravoslovje in matematiko UM

27. 9. 2024 od 13.00 do 14.30

Topologija za fizike

Topologija vstopa v fiziko skozi velika vrata. Na poljudnem predavanju bomo prikazali, da in kako lahko s topologijo predstavimo ključno obnašanje narave.

27. 9. 2024 od 13.00 do 14.30

CNC Laserska tehnika v učilnici: Od tradicije do sodobnosti

Udeleženci, predvsem učitelji, bodo spoznali, kako lahko CNC laserska tehnika obogati tradicionalno obrt v učilnici. Poudarek bo na povezovanju znanosti, tehnologije in umetnosti ter spodbujanju odprtrega znanja in uravnotežene zastopanosti spolov.

- **Fakulteta za strojništvo UM**

27. 9. 2024 ob 9.00

Inženirsko oblikovanje izdelkov

Udeleženci bodo pridobili praktične veščine za oblikovanje inženirskega izdelkov, ki združujejo estetiko in uporabnost. Z združevanjem teorije in praktičnih vaj bodo dobili celovit vpogled v proces oblikovanja izdelkov ter se naučili uskladiti funkcionalnost z estetiko. Namenjena je dijakom TŠC Maribor, Gimnazije Slovenska Bistrica, Srednje šole za strojništvo mehatroniko in medije ter Srednje šole za gradbeništvo in varovanje okolja Šolskega centra Celje.

8. 10. 2024 od 8.30 do 13.00

Piroliza odpadne plastike

Učenci OŠ Angela Besednjaka Maribor bodo zbirali in sortirali plastiko ter jo prinesli na Fakulteto za strojništvo. Tam jo bomo tehtali, dodali katalizator (zeolit), nato zaprli v komoro in izvedli pirolizo. Pirolizno olje bomo zbrali v ločenih posodah, ki jih bodo učenci odnesli nazaj v šolo, kjer bodo lahko opazovali lastnosti olja (temperaturo strjevanja). Med postopkom bomo merili temperaturo v komori in trenutno maso piroliznega olja, da bodo lahko spoznali vpliv katalizatorja.

22. 10. 2024 ob 8.00

Recikliranje in ponovna uporaba materialov

Kreativne delavnice za dijake Srednje šole za oblikovanje Maribor, Srednje šole za storitvene dejavnosti in logistiko Šolskega centra Celje ter Gimnazije Ruše. Na ustvarjalnih delavnicah bodo dijaki spoznali, kako lahko reciklirajo polimerne in naravne odpadne materiale, kot so plastika in tekstilije, ter kako jih lahko ponovno uporabijo. Pridružite se nam na Dnevodu odprtih vrat 2024!

- **Pravna fakulteta UM**

Podnebje, pravo in posameznik: Kako se EU odziva na podnebne spremembe?(po dogovoru)

I. gimnazija Maribor, II. gimnazija Maribor, Gimnazija Murska Sobota, Gimnazija Franca Miklošiča Ljutomer, Gimnazija Rogaška Slatina

Uvod v pravno ureditev v Sloveniji in EU (pravna pismenost dijakov); praktične naloge, ki se začnejo z merjenjem statističnih podatkov v razredu (npr. izračun povprečnega ogljičnega odtisa); oblikovanje praktičnih predlogov za izboljšanje varstva lokalnega okolja znotraj predstavljenih pravnih okvirov.

KRŠKO

- Fakulteta za energetiko UM

(po dogovoru)

Delavnice za dijake Šolskega centra Velenje in Šolskega centra Krško-Sevnica

Delavnice so namenjene ozaveščanju o energetskih tehnologijah za proizvodnjo čistejše energije. Pri praktičnih vajah bodo dijaki raziskovali delovanje naprednih tehnologij, usvojili uporabne spremnosti ter spoznali, kako lahko vsak posameznik prispeva k učinkovitejši rabi energije.

AJDOVŠČINA

- UP Fakulteta za humanistične študije

27. 9. 2024, od 10.30 do 12.00 (Srednja šola Veno Pilon Ajdovščina)

Kako zelo si želimo, da bi mladi kritično razmišljali?

Na delavnici se bodo udeleženci najprej seznanili s konceptom kritičnega mišljenja in pogledali njegove ključne prvine. Nato se bodo osredotočili na kritično mišljenje kot družbeno reflektivno in samoreflektivno prakso ter preučili njegovo prisotnost znotraj slovenskega šolskega sistema.

KRANJ

- Fakulteta za organizacijske vede UM

18. 11. 2024 od 11.00 do 12.30

Delo v Laboratoriju za kakovost in testiranje programske opreme (SWQLAB)

Udeležencem bomo približali delo v Laboratoriju za kakovost in testiranje programske opreme (SWQLAB), kjer poteka razvoj in raziskovanje v okviru nacionalnih in mednarodnih projektov.

KOPER

- UP Fakulteta za matematiko, naravoslovje in informacijske tehnologije

Izleti v matematično vesolje

20. 11. 2024, od 16.00 do 17.00 – To Infinity and Beyond

18. 12. 2024, od 16.00 do 17.00 – Skrivnosti Jurija Vege: univerzalni um, ki je presegel meje svojega časa

Cikel poljudnih predavanj, ki bodo namenjena predvsem dijakom primorskih gimnazij, vendar bodo odprta tudi za splošno javnost. Raziskovalci in visokošolski učitelji bodo na razumljiv način predstavili starodavne in sodobne matematične koncepte ter njihovo uporabnost v različnih vejah znanosti, naravoslovja in družboslovja.

- UP Fakulteta za humanistične študije

(po dogovoru)

Lažne novice in informacijska pismenost

Udeleženci spoznajo metode kritičnega mišljenja (s področja medijske ekologije) za razumevanje strategij produkcije lažnih novic. Naučijo se krmariči med obilico informacij v medijskem okolju in ozaveščajo svoje lastno medijsko sebstvo.

(po dogovoru)

Predstavitev delavnice Kritično razumevanje medijskih vsebin za učence na izbrani šoli

Med obiskom šole bomo učencem predstavili delavnico in povabili učence k prijavi nanjo. S pomočjo praktičnih nalog bomo predstavili kritično analizo medijskih vsebin ter se pogovorili o njihovem poznavanju medijev in odnosu do družbenih omrežij. Na podlagi teh informacij bomo prilagodili vsebino in načine dela na delavnici ter se posvetovali z učitelji glede izbire kandidatov za udeležbo.

(po dogovoru)

Kritično razumevanje medijskih vsebin – delavnica za učence

Cilj delavnice je udeležencem ponuditi veščine za kritično analizo medijskih vsebin. Udeleženci, stari med 12 in 15 let, se bodo naučili prepoznavati stališča, žanre in vzorce medijske predstavitev, pa tudi propagando, cenzuro in pristranskost v medijskih vsebinah.

- **UP Fakulteta za turistične študije – Turistica**

(po dogovoru za OŠ Antona Ukmarja)

Razvojno in raziskovalno delo z ljubljanskimi rokodelci

Predstavitev poteka terenskega raziskovanja in svetovanja v okviru Horizon 2020 SmartDest projekta, ki je destinaciji Turizem Ljubljana pripomoglo k ustvarjanju nove turistične ponudbe, v katero so vključili tradicionalne obrti, kot je lončarjenje. Za skupino učencev OŠ Antona Ukmarja Koper bomo pripravili delavnico, kjer se bodo lahko preizkusili v lončarjenju.

Obzorje Evrope

Obzorje Evropa (Horizon Europe) je okvirni program Evropske unije za raziskave in inovacije, ki je aktiven v obdobju od leta 2021 do konca leta 2027. Proces strateškega načrtovanja programa Obzorje Evropa se osredotoča predvsem na globalne izzive in steber evropske industrijske konkurenčnosti podjetij. Obsega tudi del programa za širitev udeležbe v evropskem raziskovalnem prostoru in njegovo krepitev. Skupna vrednost finančnih sredstev, ki bodo namenjena novim aktivnostim, bo največja do sedaj in bo presegala 95,5 milijarde EUR.

Ukrepi Marie Skłodowska-Curie

Ukrepi Marie Skłodowska-Curie (MSCA) so že od leta 1996 eden od glavnih instrumentov Evropske unije za spodbujanje znanstvene odličnosti v okviru mednarodne in medsektorske mobilnosti v doktorskem izobraževanju in podoktorskem raziskovanju. MSCA razpisi so namenjeni mednarodnemu vključevanju zlasti mladih talentov v raziskovalne kariere (polna zaposlitev) in njihovemu raziskovalnemu razvoju tako v akademskem kot v neakademskem svetu. Evropa namreč potrebuje močan intelektualni potencial za njen vsestranski družbeni, gospodarski in kulturni razvoj ter za ohranitev in izboljšanje kakovosti evropskega načina življenja.

V predhodniku programa Obzorje Evropa (Obzorju 2020) je Evropska komisija financirala 65.000 raziskovalk in raziskovalcev, tako tistih na začetku kariere kot že uveljavljenih, ter več kot tisoč evropskih univerzitetnih in inštitutskih mrež, namenjenih doktorskemu študiju. V Sloveniji je 50 raziskovalnih organizacij in neakademskih ustanov v obdobju 2014–2020 podpisalo 95 pogodb za MSCA projekte v vrednosti 23 mio EUR, in sicer za več kot 200 slovenskih raziskovalk in raziskovalcev ter skoraj prav toliko raziskovalk in raziskovalcev iz tujine, ki so prišli v Slovenijo.

- EURAXESS

EURAXESS je evropska inicijativa, namenjena raziskovalcem in visokošolskim institucijam za spodbujanje in olajšanje mobilnosti raziskovalcev in posledično za olajšanje njihovega kariernega razvoja. Ključno orodje predstavlja portal, na katerem slovenske visokošolske institucije objavljajo prosta delovna mesta in s pomočjo orodij, ki so na portalu, izboljšujejo svoje storitve za raziskovalce. Obenem portal raziskovalcem omogoča iskanje delovnih mest in partnerjev za sodelovanje, na portalu pa lahko na enem mestu najdejo tudi potrebne praktične informacije o mobilnosti v drugo državo. Vsaka država ima svoj portal, obstaja pa tudi skupni krovni evropski portal.

Registracija na portalu EURAXESS je brezplačna in je za raziskovalce pomembna, saj omogoča večjo prepoznavnost novih razpisov in priložnosti. Portal ponuja karierni priročnik za mlade raziskovalce, ki pomaga pri načrtovanju in doseganju kariernih ciljev. Raziskave kažejo, da tisti, ki načrtujejo svojo kariero, dosegajo večji uspeh in zadovoljstvo. EURAXESS vključuje tudi e-oredje za dinamičen razvoj kariere, kar omogoča prilagodljivost v času celotnega poklicnega življenja. Poleg tega pobude za okrepitev evropskega raziskovalnega prostora podpirajo stabilne in dobro plačane delovne priložnosti za 2 milijona raziskovalcev po vsej Evropi.

- Evropski okvir za raziskovalne poklicne poti (A European framework for research careers)

Krepitev raziskovalnih poklicev je cilj, ki ga države članice EU najbolj zasledujejo v okviru programa politike evropskega raziskovalnega prostora ([European Research Area Policy Agenda](#)). Svet EU je maja 2021 ([Council Conclusions on Research Careers](#)) obravnaval številne izzive, povezane z razvojem kariere raziskovalcev v Evropi znotraj vseh sektorjev, in pri tem zajel številne vidike, kot so opredelitev raziskovalca in raziskovalnih poklicev ter priznavanje njihove vrednosti, izboljšanje zaposlovanja in delovnih pogojev vključno s sklepanjem pogodb za nedoločen čas, dotaknil se je tudi raziskovalcev, ki se udejstvujejo na medsektorski in interdisciplinarni ravni z vključevanjem podjetništva ter inovacij, zavzel se je tudi za pravičen poklicni razvoj in napredovanje, sprelj ukrepe za uravnoteženo kroženje talentov, izboljšal podporo raziskovalnim karieram in okreplil namensko spremljanje raziskovalnih poklicev.

- **Evropska listina za raziskovalce**

Svet EU je dosegel politični dogovor o nadaljnji podpori raziskovalcem in raziskovalnim karieram v Evropski uniji ter o prispevanju k privlačnejšemu, odprtemu in trajnostnemu evropskemu trgu dela za raziskovalce, inovatorje in podjetnike, ki bo privabil tudi tuje talente. Politični sporazum, podpisani decembra 2023, nadgrajuje profile raziskovalcev na vseh stopnjah kariere (R1-R4), uvedene leta 2011, in uvaja Evropsko listino za raziskovalce (European Charter for Researchers), ki je posodobljena različica Evropske listine za raziskovalce ter Kodeksa ravnanja pri zaposlovanju raziskovalcev iz leta 2005 ([European Charter for Researchers and the Code of Conduct for the Recruitment of Researchers](#)).

- **ResearchComp**

ResearchComp (The European Competence Framework for Researchers) je prvi kompetenčni okvir EU za raziskovalce in ključna pobuda v okviru Evropskega leta spremnosti ([European Year of Skills](#)). Program znanj in spremnosti za Evropo ([European Skills Agenda](#)), ki ga je Evropska komisija sprejela leta 2020, bo spodbujal raziskovalce k okrepitevi medsektorskih znanj in spremnosti v akademskem sektorju, podjetništvu, industriji, javni upravi in pri razvoju lastnih zagonskih podjetij. Gre za prvo novo orodje, ki ga je Komisija razvila za nadaljnjo krepitev raziskovalne poklicne poti raziskovalcev poleg drugih instrumentov, ki so tudi že v pripravi.

VIRI

- O programu Obzorje Evrop. Dostopno na:
<https://www.gov.si/zbirke/projekti-in-programi/obzorje-evropa/o-programu-obzorje-evropa/>, 30. 8. 2024.
- Obzorje Evropa, Delovni program 2023–2025, Ukrepi Marie Skłodowska Curie. Dostopno na:
https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/docs/2021-2027/horizon/wp-call/2023-2024/wp-2-msca-actions_horizon-2023-2024_en.pdf, 30. 8. 2024.
- Evropska noč raziskovalcev in Raziskovalci v šolah. Dostopno na:
<https://marie-sklodowska-curie-actions.ec.europa.eu/actions/msca-citizens>, 30. 8. 2024.
- Portal Euraxess. Dostopno na: <https://euraxess.ec.europa.eu/>, 30. 8. 2024.
- Priročnik za mlade raziskovalce (Career Handbook for Young Researchers). Dostopen na:
https://euraxess.ec.europa.eu/sites/default/files/euraxess_career_handbook.pdf, 30. 8. 2024.
- Evropska komisija, Nove pobude za okrepitev raziskovalne kariere in krepitev evropskega raziskovalnega prostora. Dostopno na:
https://research-and-innovation.ec.europa.eu/strategy/strategy-2020-2024/our-digital-future/european-research-area_en, 30. 8. 2024.
- Evropska listina za raziskovalce, Priloga II dokumenta Priporočilo sveta z dne 18. decembra 2023 o evropskem okviru za pritegnitev in ohranjanje talentov na področju raziskav, inovacij in podjetništva v Evropi (C/2023/1640). Dostopno na:
https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=OJ:C_202301640, 30. 8. 2024.

ZAHVALA

Iskreno se zahvaljujemo vsem prijateljem, sponzorjem, pokroviteljem in udeležencem ter vsem, ki so kakor koli prispevali in omogočili pripravo in izvedbo programa projekta oooZnanost!: dr. Nataši Pirc Musar, predsednici Republike Slovenije in častni pokroviteljici projekta, Uradu predsednice Republike Slovenije, Europarku Maribor, Ministrstvu za visoko šolstvo, znanost in inovacije Republike Slovenije, Ministrstvu za digitalno preobrazbo Republike Slovenije, Ministrstvu za gospodarstvo, turizem in šport Republike Slovenije, Javnim agencijam za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije, Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani, Slovenskemu gospodarskemu in raziskovalnemu združenju v Bruslju, Lutkovnemu gledališču Maribor, občinam Maribor, Koper in Izola, Tovarni podjemov – Univerzitetnemu podjetniškemu inkubatorju Maribor, Europe Direct Maribor in Koper, Zavodu MITRA, Zavodu Znanost na cesti, Zavodu PIP, Inštitutu za promocijo varstva okolja, Univerzitetni knjižnici Maribor, Štajerski gospodarski zbornici, društvu Mlada akademija, Javnemu štipendijskemu, razvojnemu, invalidskemu in preživninskemu skladu Republike Slovenije, Centru Republike Slovenije za mobilnost in evropske programe izobraževanja in usposabljanja CMEPIUS, Veleposlaništvu Zvezne republike Nemčije (Nemški agenciji za izmenjave v raziskovanju – DAAD), Kulturnemu izobraževalnemu društvu PiNA, mladim raziskovalcem ter njihovim mentorjem gibanja Mladi za napredek Maribora, Zvezi prijateljev mladine Maribor, Nacionalnemu odboru za podeljevanje nagrad – EuroPsy, Astronomskemu društvu Orion ter glasbeni skupini PhD Big Bang Band, sodelujočim avtorjem nagradnega natečaja Raziskovalci – varuhi resničnih dejstev v dobi lažnih novic in teorij zarot in njihovim vzgojno-varstvenim ustanovam ter 11 osnovnim ter 17 srednjim šolam v 16 slovenskih mestih, in sicer:

- osnovnim šolam:

Maribor: OŠ Angela Besednjaka Maribor,

Koper: OŠ Koper, OŠ Antona Ukmarja Koper, OŠ Dušana Bordona, OŠ Pier Paolo Vergerio II Vecchio.

Izola: OŠ Dante Alighieri Izola, OŠ Livade Izola,

Piran: OŠ Vincenzo e Diego de Castro Piran,

Sečovlje: OŠ Sečovlje,

Sežana: OŠ Srečka Kosovela Sežana,

Divača: OŠ dr. Bogomirja Magajne Divača;

- **srednjim šolam:**

Maribor: Srednja šola za oblikovanje Maribor, Tehniški šolski center Maribor, Prva gimnazija Maribor, II. gimnazija Maribor,

Ruše: Gimnazija in srednja šola za kemijo in farmacijo Ruše,

Celje: Šolski center Celje: Srednja šola za storitvene in logistične dejavnosti, Srednja šola za strojništvo, mehatroniko in medije, Srednja šola za gradbeništvo in varstvo okolja,

Murska Sobota: Gimnazija Murska Sobota,

Slovenska Bistrica: Gimnazija Slovenska Bistrica,

Ptuj: Gimnazija Ptuj,

Ljutomer: Gimnazija Franca Miklošiča Ljutomer,

Rogaška Slatina: Šolski center Rogaška Slatina,

Krško: Šolski center Krško-Sevnica,

Kranj: Šolski center Kranj,

Koper: Gimnazija Gian Rinaldo Carli Koper, Gimnazija Koper, Srednja ekonomsko-poslovna šola Koper,

Piran: Gimnazija, Elektro in pomorska šola Piran,

Izola: Srednja šola Izola,

Velenje: Šolski center Velenje.

GLAVNI SPONZOR

EUROPARK

SODELUJOČI DELEŽNIKI

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA VISOKO ŠOLSTVO,
ZNANOST IN INOVACIJE

Javna agencija za znanstvenoraziskovalno
in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA GOSPODARSTVO,
TURIZEM IN ŠPORT

Univerza v Ljubljani
Filozofska fakulteta

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA DIGITALNO PREOBRAZBO

EUROPE DIRECT

Slovenian Business & Research Association

ŠTAJERSKA
GOSPODARSKA
ZBORNIČA

Univerzitetna knjižnica Maribor

MLADA
AKADEMIJA

ZVEZA PRIJATELJEV MLADINE MARIBOR

Lutkovno
gledališče
Maribor

pravo informacijske pomoč

EUROPE DIRECT
Podravje

Deutscher Akademischer Austauschdienst
German Academic Exchange Service

CMEPIUS

European Certificate in Psychology

Javni štipendijski, razvojni,
invalidski in preživljivinski
sklad Republike Slovenije

Srednja šola za oblikovanje Maribor

tehniški
šolski
center
maribor

